

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้ออำนวยและการจัดการของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยนำด้านครอบครัว สถานศึกษา สถานที่ทำงาน ปัจจัยเอื้ออำนวย ที่มีส่วนสร้างเสริมพยาบาลวิชาชีพสามารถมีบทบาทเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระได้และการจัดการ รวมทั้งปัญหาและการแก้ไขที่เผชิญของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษา

การศึกษาเชิงประจักษ์ครั้งนี้ เป็นการใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Qualitative Case study research) โดยวิธีการรวบรวมประวัติชีวิตบุคคลและพฤติกรรมการทำงาน (Life history collection) เพื่อค้นหาแนวความคิด แนวการปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง และรูปแบบที่เป็นลักษณะร่วมของกรณีศึกษาเหล่านั้น การเลือกกรณีศึกษาเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ จำนวน 5 คน ในรูปแบบธุรกิจต่างๆ ที่มีการดำเนินการบนพื้นฐานขององค์ความรู้และประสบการณ์ทางการพยาบาล ผสมผสานกับแนวคิดทางธุรกิจด้านการประกอบการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถาม (Guideline) ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ทำการจำแนกประเภท เปรียบเทียบข้อมูล วิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) และสร้างข้อสรุป แบบอุปนัย (Analytic induction) ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา

กรณีศึกษาเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ที่มีลักษณะของการปฏิบัติอย่างอิสระตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ดังนี้

1.1 บทบาทผู้ให้การดูแล ด้านการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยที่ต้องการการพยาบาลเฉพาะทาง ได้แก่

ก) การล้างไต โดยมีสถานประกอบการเป็นศูนย์ไตเทียม จำนวน 2 ราย ที่มีลักษณะของการจัดการในการประกอบการธุรกิจ เป็นรูปแบบบริษัทจำกัด (Corperation) รายที่หนึ่งมีสถานประกอบการอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบการมาเป็นเวลา 10 ปี ส่วนอีกรายหนึ่งมีสถานประกอบการอยู่ในเขตจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบการมาเป็นเวลา 6 ปี

ข) การดูแลและฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย CVA หรือมีการเจ็บป่วยเรื้อรังที่ได้รับการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลแล้วและยังต้องได้รับการดูแลต่อที่บ้านรวมไปถึงการรับดูแลผู้สูงอายุด้วย จำนวน 1 ราย โดยใช้บ้านตนเองเป็นสถานประกอบการ จัดตั้งเป็นสถานดูแลผู้ป่วยที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษและผู้สูงอายุ อยู่ในเขตจังหวัดภาคกลาง ที่มีลักษณะของการจัดการในการประกอบการธุรกิจ เป็นรูปแบบเจ้าของคนเดียว (Sole proprietorship) ประกอบการมาเป็นเวลา 8 ปี

1.2 บทบาทด้านผู้ประกอบการและจัดการการดูแล ในลักษณะดังต่อไปนี้

ก) ด้านการจัดการให้การศึกษาและอบรม โดยเป็นผู้ประสานงานและจัดสรรแหล่งประโยชน์ต่างๆให้กับผู้ป่วยและญาติรวมถึงสถานพยาบาลต่างๆ และองค์กรต่างๆ ในฐานะที่เป็นนายหน้าผู้จัดหาและจัดจ้าง (Recruiter) บุคลากรทางการแพทย์ ตำแหน่งพนักงาน ผู้ช่วยเหลือทางการพยาบาล (Nurse Aid) ในลักษณะ Independent contractor จำนวน 1 ราย โดยดำเนินการประกอบการ 3 แห่งด้วยกัน คือ จัดตั้งสถานประกอบการเป็นโรงเรียนสอนหลักสูตรวิชาการดูแลเด็กเล็กและวิชาการดูแลผู้สูงอายุ 1 แห่ง ประกอบการมาเป็นเวลา 8 ปี เป็นศูนย์พยาบาลพิเศษ 1 แห่ง ประกอบการมาเป็นเวลา 5 ปี และสถานรับดูแลเด็กเล็กอีก 1 แห่ง ประกอบการมาเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งมีลักษณะของการจัดการในการประกอบการธุรกิจ เป็นรูปแบบเจ้าของคนเดียว (Sole proprietorship) แต่ในส่วนศูนย์พยาบาลพิเศษเป็นรูปแบบบริษัทจำกัด

ข) ด้านการจัดการให้บริการเป็นผู้แทนจำหน่ายและผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และพยาบาล (Pharmaceutical and Medical Sales) ในลักษณะ Independent contractor ให้กับสถานพยาบาลต่างๆ รวมถึงผู้ป่วยและญาติ จำนวน 1 ราย โดยใช้บ้านของตนเองเป็นสถานประกอบการ จัดตั้งเป็นบริษัทที่ดำเนินการจัดหา จัดซื้อ ส่งและจำหน่ายเครื่องมือและเวชภัณฑ์ทางการแพทย์พยาบาล ที่มีลักษณะของการจัดการในการประกอบการธุรกิจ เป็นรูปแบบบริษัทจำกัด (Corporation) ประกอบการมาเป็นเวลา 17 ปี นอกจากนี้ยังจัดแบ่งส่วนหนึ่งของบริษัทเพื่อดำเนินการเป็นสถาบันติวและทบทวนความรู้ทางการพยาบาลในทุกแขนง ให้กับพยาบาลที่ต้องการเตรียมสอบเพื่อรับใบประกอบโรคศิลป์ทางการพยาบาล ในระดับนานาชาติ ซึ่งประกอบการมาได้ 1 ปี

ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ที่เป็นกรณีศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 4 รายและเพศชาย 1 ราย มีอายุระหว่าง 42-51 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ 4 รายที่เป็นเพศหญิง และเป็นโสด 1 รายที่เป็นเพศชาย ซึ่งทุกรายมีประสบการณ์ทางการพยาบาลในบทบาทพยาบาลวิชาชีพมาก่อนเป็นเวลานาน ตั้งแต่ 10 – 24 ปี และในปัจจุบันผลการประกอบการของทุกคน ส่วนใหญ่ได้รับผลกำไร มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของผู้มารับบริการ

2. ปัจจัยนำ

กรณีศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโต ได้รับการเลี้ยงดูในวัยเด็กแบบประชาธิปไตย ที่มีพี่น้องหลายคน มีความรัก ชื่นชม และใกล้ชิดบิดาหรือมารดาเป็นพิเศษ ที่เป็นแรงบันดาลใจ และเป็นจุดมุ่งหมาย ได้รับการสอนและปลูกฝังในเรื่องของการเรียน ที่ต้องเรียนให้เก่งและเรียนให้ดี ส่งผลให้เติบโตมาเป็นคนที่มีความคิดก้าวไกล ต้องทำงานหนักและมีความรับผิดชอบสูงตั้งแต่เด็ก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของครอบครัวเนื่องจากขาดบิดา แต่สิ่งหนึ่งที่พัฒนาในตัวกรณีศึกษาเหล่านี้ คือ ความอดทน มุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความรับผิดชอบสูง และมุ่งหวังในความสำเร็จของงาน และแม้จะต้องมีชีวิตวัยเด็กที่ยากลำบากเพียงไร แต่บิดามารดาก็ยังให้การสนับสนุนในเรื่องของการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่รักการอ่านเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้กรณีศึกษาได้พัฒนาความรู้และทักษะ ซึ่งพัฒนาไปสู่การเป็นผู้นำที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญ ไหวพริบที่ดีในการมองปัญหา และสามารถแก้ไขได้ต่อไป รวมทั้งการมีแนวความคิดกว้างและรับรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้เร็ว

เมื่อเข้าสู่สถานศึกษา ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำ ได้แก่ ความรู้ และทักษะที่ได้จากการเรียน ระเบียบวินัย การปฏิบัติงานในระบบพี่น้อง การมีประสบการณ์เป็นผู้นำในสถานศึกษา ได้แก่ การเป็นหัวหน้าชั้นเรียน หัวหน้านักเรียน หัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าฝ่าย การมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรม ซึ่งทำให้ได้ประสบการณ์การแสดงออก การเป็นผู้นำกลุ่ม ฝึกการทำงานกับผู้อื่น และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ในสถานศึกษา ยังค้นพบอีกว่ากรณีศึกษาทุกรายมีผลการเรียนดี ทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง และพัฒนาสู่ความเป็นผู้ประกอบการอิสระ ในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ที่สามารถดำเนินการประกอบการพยาบาลอิสระได้เช่นทุกวันนี้ ที่มีลักษณะของความเป็นนายจ้าง

ในสถานที่ทำงานสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดแนวคิดประกอบการอิสระเองคือ การได้รับประสบการณ์และความเชี่ยวชาญจากงานที่ปฏิบัติ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานที่ทำงาน และโอกาสในการได้แสดงความสามารถ รวมทั้งโอกาสในการได้รับการศึกษาดูงานในต่างประเทศ เป็นการนำพาแนวคิดให้เกิดจุดประกายและมองเห็นช่องทางในการที่จะริเริ่มสิ่งใหม่เพื่อความมั่นคงของชีวิตตนเองและประโยชน์ต่อสังคม ในบทบาทที่ตนเองเลือกได้และทำได้

3. ปัจจัยเอื้ออำนวยให้สามารถประกอบการพยาบาลอิสระเองได้

กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นศักยภาพในตัวเองให้สามารถมองเห็นการณ์ไกลและมีมุมมองที่กว้าง ในการริเริ่มผลให้สามารถตัดสินใจและริเริ่มทำสิ่งใหม่ให้กับตนเองและบุคคลรอบข้างได้ สามารถเข้าสู่เส้นทางธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการพยาบาลอิสระเมื่อมีอายุเฉลี่ย 34-41 ปี หลังจากที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาบ้างแล้ว

ซึ่งนอกเหนือจากการมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เอื้อต่อการกระทำการใดๆ ได้ด้วยตนเองแล้ว ยังพบว่ายังมีปัจจัยจากการที่มีพื้นฐานการศึกษาดีและในองค์ความรู้กว้าง การมีผู้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านเงินทุนและกำลังใจ ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่เปิดช่องทางโอกาสให้ ที่ช่วยในการตัดสินใจและมองเห็นแนวทาง แนวคิดในการปฏิบัติทำให้กรณีศึกษาเหล่านี้ สามารถเดินเข้าสู่เส้นทางการประกอบการอิสระบนพื้นฐานความรู้ทางการพยาบาลที่ทุกคนมีความรักและเชื่อมั่นว่าสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งมีจำนวนคนที่ต้องการได้รับการดูแลและแนะนำเรื่องสุขภาพทั้งยามปกติและเมื่อเจ็บป่วยอีกเป็นจำนวนมาก โดยการเลือกเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่สามารถกระทำได้ในอีกบทบาทหนึ่งของการปฏิบัติบนพื้นฐานความรู้ทางการพยาบาลและมีการผสมผสานกับแนวความรู้เชิงธุรกิจเพื่อการปฏิบัติได้อย่างอิสระได้บรรลุความสำเร็จ

4. การจัดการที่ได้จากผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษาทุกรายมีการวางแผน มีการจัดโครงสร้างขององค์การ การนำ และการประเมินผลงาน แต่การวางแผนส่วนใหญ่ไม่ได้วางแผนเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นแต่เพียงคิดไว้ในใจและดำเนินการได้มันดี มีการประเมินปัญหาเป็นระยะ ๆ ส่วนโครงสร้างก็เช่นเดียวกัน ในระยะแรกเริ่ม ทำกัน 2-3 คนในครอบครัว จึงไม่ได้จัดทำโครงสร้าง แต่บางกิจการเมื่อขยายกิจการมากขึ้นหรือจัดตั้งเป็นบริษัท ก็จะจัดทำโครงสร้างของกิจการหรือบริษัท แต่เป็นโครงสร้างอย่างหลวม ๆ พร้อมจะปรับปรุงได้ตลอดเวลาในส่วนของกำหนดยุทธศาสตร์หรือการนำ เป็นการมุ่งให้คำตอบแทนอย่างคุ้มค่าในด้านเงินเดือน ค่าล่วงเวลา ให้อิสระในการทำงานเน้นเรื่องคนในฐานะที่เป็นผู้ร่วมงาน สร้างบรรยากาศในการทำงานแบบเป็นกันเอง และการอำนวยความสะดวกในการทำงาน ในด้านการประเมินผลงาน เน้นการประเมินผู้ปฏิบัติงานในลักษณะ 360 องศา โดยเจ้าของกิจการประเมินหัวหน้างาน หัวหน้างานประเมินพนักงาน พนักงานประเมินหัวหน้างาน และผู้ป่วยและญาติประเมินพนักงาน

5. ปัญหาที่เผชิญและวิธีการแก้ไขสำหรับการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ปัญหาที่กรณีศึกษาส่วนใหญ่พบมี 4 เรื่อง ได้แก่ 1) ปัญหาการจัดการบุคลากรไม่สามารถจัดหาได้ตามความต้องการและยังไม่เพียงพอ รวมทั้งปฏิบัติไม่ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยเฉพาะในกรณีศึกษาที่มีการดำเนินงานอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งได้ทำการแก้ไขโดยจัดฝึกอบรมเองภายในและส่งฝึกอบรมภายนอก รวมทั้งประกาศรับสมัครเพิ่ม 2) ปัญหาการขาดทุนในระยะเริ่มประกอบการ ซึ่งกรณีศึกษาทุกรายจะต้องทุ่มเทเวลาให้ด้วยตัวเองในการบุกเบิกด้านการตลาดและการลงมือปฏิบัติเองในทุกเรื่องจึงสามารถฝ่าฟันมาได้ ส่วนการประสบปัญหาขาดทุนในระยะต่อมา เกิดขึ้นได้จากกระแสวิกฤติทางเศรษฐกิจและนโยบายรัฐบาลที่ต้องปรับตามสถานการณ์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อกระทำการดำเนินการและการแก้ไขที่ดีที่สุด คือ การทำใจยอมรับด้วยความมีสติแล้วจึงค่อยคิดหาทางแก้ไขไปตามสาเหตุแต่ละชั้น 3) ปัญหาในด้านกฎหมายแรงงานและกฎหมายจริยธรรมมาตรฐานของวิชาชีพพยาบาล อันเกิดจากการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องและไม่ได้มีการ

ศึกษาก่อน ซึ่งได้ทำการแก้ไขโดยศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด 4) ปัญหา ด้านเวลา โดยเฉพาะเมื่อมีการขยายงานเพิ่มขึ้น การจัดสรรเรื่องเวลาสำหรับครอบครัวและการดูแลใกล้ชิดกับผู้รับบริการให้ได้ทั่วถึงมีน้อยลง จึงทำให้ต้องจัดหาคนเพื่อช่วยงานด้านบริหารเพิ่มขึ้น และจัดเวลาเพื่อครอบครัวและภาระงานต่างๆ ให้เหมาะสม โดยการทำไปปรับไปและให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบางส่วนด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยนำ

1.1 ปัจจัยนำในครอบครัว

1.1.1 การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก กรณีศึกษาส่วนใหญ่จะได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ไม่ได้รับการตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ให้อิสระในการคิดและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ จะช่วยสร้างบุคลิกภาพให้มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม การแสดงออกและความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง และพึ่งตนเองได้ รู้จักตัดสินใจ อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณปพร เอกพัฒน์ (2535) งานวิจัยของมัณฑลีย์ บุนนาค (2532 อ้างถึงใน ชลเย็น หงส์ไพศาลวิวัฒน์ , 2539) รวมทั้งงานวิจัย จรรยา สุวรรณทัต (2535) ที่ว่า การที่ได้อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีผลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมในตัวเอง โดยสร้างเสริมคุณลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการได้ คือ มีการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ซึ่งได้แก่ การที่บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร มีความกระตือรือร้นและพากเพียร มีความรับผิดชอบและเชื่อมั่นในตนเอง รู้ถึงผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง มองการณ์ไกลและมีความเป็นผู้นำ

1.1.2 ลำดับการเกิดหรือการเรียงลำดับพี่น้อง กรณีศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุตรคนโตและมีจำนวนพี่น้องหลายคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hisrish and Brush (1984) ที่พบว่า 50 % ของผู้ประกอบการเป็นบุตรคนแรก (First born) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Henning and Jardim (1977 cited in Hisrish and Peters, 1998) ที่พบว่าผู้บริหารสตรีมักเป็นบุตรคนแรกรวมทั้งผลการศึกษาของ Chandra(1991) บุชบง ชัยเจริญวัฒนะและวันชัย ธรรมสังการ (2535) ที่พบว่าผู้ประกอบการมีแนวโน้มเป็นบุตรคนโตของครอบครัว ที่มักจะได้รับ ความสนใจและความคาดหวังจากบิดามารดาให้รับผิดชอบในเรื่องต่างๆ มาก โดยเฉพาะครอบครัวเชื้อสายจีนที่มักจะตั้งความคาดหวังไว้กับบุตรคนแรกว่า จะต้องรับผิดชอบช่วยเหลืองานครอบครัว และน้องๆ ดังนั้นจึงเป็นคนที่ได้รับการฝึกฝนและอบรม ทั้งในเรื่องการขยันทำมาหากินและ ความเป็นผู้นำติดตัวมาตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้มีความพยายาม มุมานะเพื่อความ

สำเร็จในหน้าที่การงานและนอกจากนี้การที่กรณีศึกษามีพี่น้องหลายคน พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Daalen (1990 อ้างถึงใน ชลเย็น หงส์ไพศาลวิวัฒน์ , 2539) ที่พบว่าผู้ประกอบการที่มีจำนวนพี่น้องมากจะประสบความสำเร็จมากด้วย เพราะบุคคลที่เกิดในครอบครัวมีพี่น้องมาก จะมีโอกาสในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การสื่อสารกัน ได้มากกว่า

1.1.3 สถานภาพทางสังคมของครอบครัว กรณีศึกษาส่วนใหญ่ในวัยเด็ก ครอบครัวมีอาชีพค้าขายและฐานะยากจนทำให้รู้จักเรียนรู้การทำมาหากินที่ไม่ได้มาด้วยความสบาย มองเห็นความยากลำบากของบิดามารดา ประกอบกับต้องช่วยเหลือในการค้าขายร่วมด้วย ส่งผลก่อให้เกิดมีแรงทะเยอทะยานและมุ่งมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ทดลองการประกอบอาชีพของบัณฑิต (2534) พบว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะเป็นแรงผลักดันให้สมาชิกขวนขวาย และพยายามหารายได้มาจนเจือครอบครัว จนทำให้เข้าสู่อาชีพอิสระด้วยจิตใจที่มุ่งสร้าง ความมั่นคงให้กับครอบครัว และส่วนหนึ่งของคุณลักษณะผู้ประกอบการที่เกิดขึ้นภายในตัวของกรณีศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Alexander (1960) การที่บิดามารดามีอาชีพการค้าในขณะที่ผู้ประกอบการยังเยาว์วัยนั้น จะมีอิทธิพลช่วยให้ซึมซับความเป็นผู้ประกอบการที่ดีได้

1.1.4 ความเชื่อและค่านิยมที่ได้รับ การปลูกฝัง ในกรณีศึกษาทุกรายใหญ่ได้รับการปลูกฝังให้มีความมุ่งมั่นในการเรียนที่ต้องเรียนให้ดี และเรียนให้เก่ง เนื่องจากมีความเชื่อว่าเป็นสมบัติและเป็นเครื่องมือที่จะติดตัวกรณีศึกษา เพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่และสามารถสร้างรายได้ที่ดีสำหรับตนเองได้ รวมทั้งมีโอกาสอยู่ในสังคมที่ดี อันเป็นบันไดที่นำไปสู่การเลือกอาชีพที่ดีและมั่นคง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้นำในสังคมที่มีการริเริ่มทำสิ่งใหม่ ดังเช่นการประกอบการพยาบาลอิสระได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ Zagury (2001) ที่กล่าวว่าค่านิยมส่วนบุคคลที่ได้รับการปลูกฝังมานั้น จัดว่าเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งของการประกอบการอิสระที่ประสบความสำเร็จ

1.1.5 กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีชีวิตที่ลำบาก และต้องทำงานหนัก ในวัยเด็กรวมทั้งมีหน้าที่และภาระรับผิดชอบช่วยเหลือดูแลครอบครัว ในบางรายต้องหารายได้พิเศษเพื่อมาจุนเจือครอบครัว ทำให้เกิดแรงจูงใจ สร้างเสริมความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นผู้นำที่มุ่งความสำเร็จของงานและเชื่อมั่นในตนเอง (Bass, 1985) นอกจากนี้ยังมีผลผลักดันให้ก้าวไปสู่อาชีพประกอบการอิสระในวันข้างหน้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Collins and Moore (1970) ที่พบว่า ชีวิตในวัยเยาว์ของผู้ประกอบการมักเผชิญชีวิตมาด้วยความยากลำบากและมักต้องหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง มีผลทำให้เกิดแรงจูงใจและเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ดำเนินอาชีพประกอบการ

1.2 ปัจจัยนำในสถานศึกษา

1.2.1 การได้รับความรู้และทักษะ

ความรู้และทักษะจากสถานศึกษา กรณีศึกษาทุกรายระบุว่าในแต่ละช่วงวัยได้ให้วิชาความรู้ การฝึกปฏิบัติที่ก่อให้เกิดทักษะ พัฒนาแนวความคิด และปลูกฝังกฎระเบียบแก่ตน โดยเฉพาะในการศึกษาพยาบาลทั้งในวิทยาลัยพยาบาลและมหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจากจะได้รับความรู้ ทักษะและความชำนาญ ตลอดจนการหล่อหลอมบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของพยาบาลแล้ว ยังได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา การบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Bermis (2003) ที่กล่าวว่าการศึกษา ส่งเสริมให้มีทักษะที่หลากหลาย 8 ประการ ได้แก่ ทักษะความเป็นผู้นำที่ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามได้ ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การปฏิบัติด้วยความชำนาญ การสอนและแนะนำ การคิดริเริ่ม การติดต่อกับสาธารณชนและสร้างความอดทน และในการประกอบอาชีพแต่ละชนิดล้วนต้องการทักษะเหล่านี้ โดยทั่วไปอย่างน้อย 4 ประการ เพราะฉะนั้นจึงทำให้พยาบาลสามารถปฏิบัติงานได้ไม่จำกัด รวมถึงการเป็นเจ้าของธุรกิจ นอกจากนี้การได้รับโอกาสศึกษาต่อในต่างประเทศที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้มีทักษะภาษาอังกฤษที่จำเป็นและสำคัญต่อขบวนการประกอบ การที่ต้องมีการติดต่อกับต่างชาติ มีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการได้ ที่พบเพิ่มจากการศึกษาครั้งนี้

1.2.2 ผลการเรียนรู้ กรณีศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการเรียนในระดับดี ซึ่งแสดงถึงการมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความรอบรู้ สามารถเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ มีความคิดที่กว้าง ซึ่งพัฒนาไปสู่การคิดริเริ่มทำการใด ที่ต้องประยุกต์ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่หรือมองเห็นช่องทางในการหาทรัพยากรเพื่อการดำเนินการได้เป็นอย่างดี สามารถมองเห็นปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ฉับไว นอกจากนี้ยังมีความได้เปรียบในหลายๆด้าน ทำให้ได้รับโอกาสในการศึกษาและเลือกอาชีพที่ดีในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเลือกอาชีพ (Ginzberg อ้างถึงใน วชิร โอภิธากร, 2541) โดยผู้ที่มีโอกาสทางการศึกษาดีกว่าย่อมมีโอกาสและช่องทางในการเลือกอาชีพได้มากกว่าผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

1.2.3 มีประสบการณ์และกิจกรรมในสถานศึกษา ในกรณีศึกษาส่วนใหญ่มักมีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำและร่วมกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยในการฝึกฝนในความรับผิดชอบและการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ที่สามารถจัดการในการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่มใหญ่ :ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Redmond (1995) ที่พบในผู้นำพยาบาลของประเทศสหรัฐอเมริกา และความเป็นผู้นำ คือ ลักษณะสำคัญส่วนหนึ่งที่พึงประสงค์ของการเป็นผู้ประกอบการอิสระที่ประสบผลสำเร็จด้วย

1.3 ปัจจัยนำในสถานที่ทำงาน

กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานพยาบาลเฉพาะสาขาที่ต้องมีการปฏิบัติด้วยทักษะและความชำนาญ อันเกิดมาจากการปฏิบัติมาเป็นเวลานานในสาขาเดิม สะสมให้เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะทางการพยาบาลด้านที่ปฏิบัติอยู่เป็นอย่างดี และยังได้รับโอกาสแสดงความสามารถด้านบริหาร รวมทั้งได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ซึ่งมีผลทำให้การมีพัฒนาและจุดประกายความคิดและความสามารถที่ทำให้ต้องการประกอบการอิสระบนก้าวเดินของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Roggenkamp and White (1998) และ Porter-O'Grady (1997) ที่ว่าผู้ที่ประกอบการพยาบาลอย่างอิสระได้นั้นเป็นจะต้องผู้ที่มีทักษะและความรู้ เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาทางการพยาบาลสาขาใดสาขาหนึ่ง นอกจากนี้ประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมายังสอดคล้องกับการศึกษาของ Hisrich and Peter (1998) กล่าวว่าบุคคลที่มีความปรารถนาในการสร้างธุรกิจที่เป็นเจ้าของได้ด้วยตนเองนั้น มักจะได้รับอิทธิพลจากการหล่อหลอมมาจากปัจจัยด้านครอบครัว การศึกษา ประวัติการทำงานที่เป็นพื้นฐานในอดีตซึ่งส่งผลต่อแนวคิดในการประกอบการอิสระ เช่นเดียวกับ Muzyka and Birley (2000) ที่กล่าวว่า สถานที่ทำงาน (The Workplace) เป็นหนึ่งในสามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบการอิสระของสตรี

ในทางตรงกันข้ามสำหรับการปฏิบัติงานในสถานที่ที่มีระบบของสายงานที่มีระเบียบข้อบังคับมาก ทำให้ไม่มีอิสระทั้งในด้านความคิดและการกระทำ รวมทั้งโอกาสในการขึ้นสู่ตำแหน่งระดับสูงเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน ทำให้เกิดแนวคิดริเริ่มทำการประกอบการพยาบาลอิสระเพื่อตอบสนองในสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งพบในกรณีศึกษา 2 รายนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Collins and Moore (1970) ที่พบว่าผู้ประกอบการหลายรายออกจากราชการมาดำเนินธุรกิจ เพราะไม่สามารถก้าวหน้าในชีวิตราชการได้ ไม่สามารถอยู่ได้บังคับบัญชาของผู้อื่น เป็นต้น รวมทั้งการศึกษาของ Hisrich and Brush (1986) ที่พบว่า ผู้ประกอบการหญิงที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ไม่สร้างความท้าทายและไม่มีโอกาสแสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่ จะเกิดแรงจูงใจให้หันมาดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง เพราะสามารถแสดงความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้การปฏิบัติงานในสภาพองค์กรที่ไม่มีเสถียรภาพ ก่อให้เกิดมีแนวคิดแสวงหาอาชีพที่มีความความมั่นคงและยั่งยืนสำหรับตนเอง โดยที่สามารถสั่งการเองได้ในลักษณะของการประกอบการพยาบาลอิสระที่พบอีกประการหนึ่งในการศึกษาคั้งนี้

อย่างไรก็ตาม กรณีศึกษาทุกรายกล่าวว่าสถานที่ทำงานเป็นปัจจัยนำที่มีอิทธิพลจูงใจให้เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระได้มากที่สุด

2. ปัจจัยเอื้ออำนวยให้เข้าสู่การประกอบการพยาบาลอิสระ

2.1 ศักยภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งกรณีศึกษาทุกรายระบุว่า ลักษณะเฉพาะบุคคลของแต่ละคนที่ได้รับการสะสมและพัฒนาในทุกช่วงวัย มีส่วนสำคัญที่เกื้อหนุนให้ประกอบการพยาบาลอิสระได้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งคุณลักษณะบุคคลที่ปรากฏ 16 ประการ (ตารางที่ 5) เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นผู้ประกอบการอิสระ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราโมทย์ เจนการ (2523) บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และวันชัย ธรรมสังการ (2535) ชลเย็น หงส์ไพศาลวิวัฒน์ (2539) Hodgetts and Kuratko (1986), McClelland (1987), Guess (1992) และ Roggenkamp and White (1998) ที่พบว่าศักยภาพและคุณลักษณะส่วนบุคคล มีส่วนช่วยให้สามารถประกอบการอิสระและยืนหยัดบนเส้นทางธุรกิจได้

2.2 มีแหล่งทุน กรณีศึกษาทุกรายมีเงินทุนส่วนตัวแต่เดิมอยู่ แต่ในการเริ่มประกอบการมีทั้งการใช้เงินทุนของตนเอง ใช้หลักทรัพย์เพื่อกู้เงินจากธนาคาร บุคคลในครอบครัวสนับสนุนเงินทุนให้ และมีช่องทางในการระดมทุนจากกลุ่มวิชาชีพในวงการเดียวกัน ทำให้เอื้อต่อการตัดสินใจเลือกประกอบการพยาบาลอิสระได้ทันที ซึ่งสอดคล้องตามการศึกษาของกองส่งเสริมการมีงานทำ (2541) จันทนา ศรีภักดีวงศ์ (2533) บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และวันชัย ธรรมสังการ (2535) และ Guess (1992) ที่พบว่าแหล่งทุนเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้ประกอบการอิสระได้สำเร็จ

2.3 พื้นฐานการศึกษา กรณีศึกษาทุกรายได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการเรียนและได้รับการศึกษาที่ดีมาตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะพื้นฐานการศึกษาทางการพยาบาลที่ประกอบด้วยองค์ความรู้หลายแขนง การมีพื้นฐานการศึกษาทางการพยาบาลดี ร่วมกับการมีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ และความรู้เชิงธุรกิจ ช่วยให้มี การดำเนินการประกอบการพยาบาลอิสระบนเส้นทางธุรกิจได้ สอดคล้องกับ Bemis (2003) ที่กล่าวว่าองค์ความรู้ทางการพยาบาลมีพื้นฐานกว้าง ซึ่ง จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นข้อได้เปรียบของพยาบาลในการประกอบธุรกิจได้ (Nurses's advantages in business) และในทำนองเดียวกับการศึกษาของ Rissal (1988) ที่พบว่า พื้นฐานทางการศึกษา เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการเป็นผู้ประกอบการอิสระ

2.4 การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว กรณีศึกษาทุกรายได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวทั้งในเรื่องเงินทุน กำลังใจและการลงแรงช่วยในประกอบการอิสระร่วมด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้ริเริ่มก่อตั้งและดำเนินการในฐานะผู้ประกอบการพยาบาลอิสระได้สำเร็จผลสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของจันทนา ศรีภักดีวงศ์ (2533) บุษบง ชัยเจริญวัฒน์และวันชัย ธรรมสังการ(2535) ที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากครอบครัวเป็น

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สตรีสามารถประกอบการอิสระได้สำเร็จ และใกล้เคียงกับการศึกษาของ Hisrich and Brush (1986) ที่ค้นพบว่าผู้ประกอบการหญิงให้ความสำคัญกับสามีในฐานะเป็นผู้สนับสนุนหรือให้คำแนะนำ ในการประกอบการอิสระที่สำคัญที่สุด

2.5 มีแบบอย่างและพี่เลี้ยง พบในกรณีศึกษาเพียง 1 ราย ที่ระบุว่ากรณีผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่ทำธุรกิจชนิดเดียวกัน ช่วยให้มีการจัดการและเกื้อหนุนต่อการดำเนินการให้ลุล่วงและสามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรค บรรลุซึ่งความสำเร็จในการประกอบการได้ สอดคล้องกับ Hisrich and Peters (1998) และ Wilson (1998) ที่กล่าวว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการเลือกเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Porter-O'Grady (1997) และ Kaplan (1991) ที่พบว่ากรณีพี่เลี้ยงที่ดีจะช่วยเหลือเกื้อหนุนในกิจการของคนและช่วยก่อสร้างรากฐานความมั่นคงและทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบการได้อย่างประสบความสำเร็จ

2.6 อิทธิพลจากผู้อื่น พบในกรณีศึกษา 1 รายที่ระบุว่าได้รับแนวคิดและแนวทางการปฏิบัติเพื่อการประกอบการพยาบาลอิสระ ในด้านที่ตนเองไม่มีทักษะความชำนาญมาก่อน ซึ่งพบว่าเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในแวดวงด้านไตเทียม มาเสนอความคิดที่เป็นส่วนเกื้อหนุนให้ตัดสินใจเริ่มประกอบการอิสระด้วยตนเองได้ ที่ค้นพบเพิ่มจากการศึกษา

2.7 นโยบายรัฐบาล พบว่ากรณีศึกษา 2 ราย มองเห็นช่องทางจากนโยบายรัฐบาลด้านสาธารณสุข ในขณะที่นั้นมีข้อจำกัดในการให้บริการสุขภาพกับประชาชนที่ต้องการฟอกเลือดในโรงพยาบาลได้เพียงพอ เป็นโอกาสที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระเพื่อจัดบริการสุขภาพโดยตรงในด้านนี้ต่อประชาชนในสังคมได้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันนโยบายรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนในด้านการประกอบการ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นับเป็นโอกาสที่เปิดกว้างสำหรับการก้าวไปสู่ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ผลการศึกษาในด้านนโยบายรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อการประกอบการอิสระได้เป็นผลสำเร็จนั้น สอดคล้องตรงกับ บุชบงชัยเจริญวัฒน์และวันชัย ธรรมสังการ (2535)

2.8 มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ กรณีศึกษาทุกรายมีความรักและเชื่อมั่นในวิชาชีพการพยาบาล ที่ส่งเสริมให้สามารถใช้พินความรู้ทางการพยาบาลไปใช้ในการริเริ่มประกอบการพยาบาลอิสระได้ด้วยความมั่นใจว่าก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ซึ่งจะให้มีแรงบันดาลใจและทุ่มเทในการเต็มที่ในสิ่งที่ตนเองรัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Roggenkamp and White (1998) ที่พบว่าความรักในการพยาบาล (love of nursing) เป็นสิ่งที่กระตุ้น จูงใจและเอื้ออำนวยให้ริเริ่มเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระได้เป็นผลสำเร็จ

2.9 อายุ กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 34-41 ปีเมื่อเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ แสดงถึงการมีประสบการณ์ในชีวิตการทำงานและมีความมั่นคงใน

ด้านเศรษฐกิจสถานะ จึงส่งเสริมให้ตัดสินใจริเริ่มประกอบการด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุซบง ชัยเจริญวัฒน์และวันชัย ธรรมสักการ (2535) และ Hisrich and Brush (1986) ที่พบว่าผู้ประกอบการหญิงส่วนใหญ่ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจอยู่ในช่วง 30 ปีถึง 40 ปี ซึ่งมักจะสั่งสมทั้งประสบการณ์ทำงานและเงินเก็บส่วนตัวไว้ในระดับหนึ่ง จัดว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการริเริ่มเป็นผู้ประกอบการได้เป็นผลสำเร็จ

2.10 ความต้องการของสังคม กรณีศึกษาส่วนใหญ่ได้รับรู้และมีการวิเคราะห์ความต้องการของคนในสังคมได้ด้วยความเป็นวิชาชีพพยาบาล ได้เห็นสภาพแนวโน้มของผู้สูงอายุและจำนวนผู้ที่เจ็บป่วยหรือไม่เจ็บป่วยที่ต้องการได้รับการบริการพยาบาลที่มีปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้เจ็บป่วยเรื้อรังที่ต้องการได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องที่พบในการศึกษา ได้แก่ ผู้ป่วยโรคไต ที่จำเป็นต้องได้รับการฟอกเลือด และผู้ป่วยที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยที่ญาติไม่มีเวลาดูแลหรือดูแลได้ไม่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นโอกาสที่เอื้ออำนวยให้กรณีศึกษาริเริ่มประกอบการพยาบาลอิสระเอง โดยมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือผู้ป่วย เป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องตามการปฏิรูประบบบริการการพยาบาล (ทัศนา, 2542)

3. การจัดการ ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 รายนั้น พบว่ามีการจัดการตามแนวคิดด้านการจัดการ ครบทั้ง 4 ขั้นตอน ด้านการวางแผน ที่ต้องวางแผนในเรื่องเงินทุน ทำเลที่ตั้ง บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การตลาดและการป้องกันปัญหา รวมทั้งการขยายงาน ในทุกช่วงของการดำเนินงาน แต่ไม่มีการเขียนแผนไว้อย่างเป็นทางการ ใช้วิธีทำไปและปรับไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Guess (1992) ที่พบว่าผู้ประกอบการพยาบาลอิสระไม่มีการวางแผนอย่างเป็นทางการเช่นกัน เริ่มต้นจากกิจการเล็ก ใช้เงินทุนจำนวนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันทนา ศรีภักดิ์วงศ์ (2533) จึงทำให้มีการจัดโครงสร้างระบบงานไว้แบบหลวม ๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เมื่อมีการขยายงานจึงได้มีการจัดผังโครงสร้างองค์การไว้ชัดเจน แต่จะมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากร ด้านการนำนั้นเน้นการจูงใจให้พนักงานทำงาน โดยสร้างแรงจูงใจในเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการ ให้อิสระในการทำงานและสร้างบรรยากาศการทำงานแบบเป็นกันเอง มีการสอนงานและนิเทศงานให้ ส่วนในด้านการควบคุมและการประเมินผลนั้นเน้นที่การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าทักษะในการจัดการส่วนใหญ่ของกรณีศึกษามีความคล้ายคลึงกัน และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่จำนวนและความพึงพอใจของผู้ป่วยเป็นอันดับแรก ส่วนผลกำไรนั้นเป็นสิ่งที่มุ่งหวังรองลงมา นอกจากนี้ผลการศึกษาด้านการจัดการ ยังพบว่าสอดคล้องตรงกับเรื่องราวของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ 50 คน ที่จัดพิมพ์โดยสมาคมพยาบาลในธุรกิจแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (National Nurses in Business Association, 1998) :ซึ่งส่วนใหญ่ต้องมีการจัดการขั้นพื้นฐานที่มีการเริ่มต้นแบบการ

ก้าวที่ละชั้น เริ่มจากวางแผนเป็นอันดับแรก เนื่องจากการประกอบการพยาบาลอิสระส่วนใหญ่ ต้องมีการทำงานเป็นทีมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนในองค์กร ล้วนต้องอาศัยการจัดการเป็นเครื่องมือในการรวบรวมและผสมผสานทรัพยากรต่างๆ ขององค์กร เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

สิ่งที่สังเกตได้จากการศึกษาคือ กรณีศึกษาที่ประกอบการอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร มักจะได้รับโอกาสในการจัดหาและจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือได้ในราคาที่ต่ำกว่ากรณีศึกษาที่ประกอบการอิสระในต่างจังหวัด และอีกประการหนึ่งคือ มีโอกาสในเลือกสรรและจัดหาบุคลากรตามที่ต้องการได้ ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานขององค์วิชาชีพ ในขณะที่ในต่างจังหวัดอาจมีการปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

4. ปัญหาที่เผชิญและการแก้ไข กรณีศึกษาทุกรายล้วนต้องเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาต่างๆ ในทุกระยะของการดำเนินการประกอบการพยาบาลอิสระ ซึ่งคุณลักษณะบุคคลของกรณีศึกษาเป็นส่วนที่ทำให้สามารถผ่านพ้นปัญหามาได้ ปัญหาหลักที่พบในการศึกษานี้ ได้แก่ การขาดทุนในระยะแรกของการดำเนินกิจการ ที่จำเป็นต้องทุ่มเทแรงกายและแรงใจปฏิบัติการต่างๆ ด้วยตนเองให้มากที่สุด จึงจะสามารถหลุดพ้นปัญหาได้ ในส่วนการขาดทุนที่ปรากฏในระยะขยายงานนั้นเป็นผลพวงมาจากกระแสวิกฤติเศรษฐกิจและนโยบายรัฐบาล ซึ่งวิธีแก้ไขที่ดีที่สุดคือการทำใจยอมรับและตั้งสติ หาทางแก้ไขไปที่ละชั้น ในจุดนี้ที่กรณีศึกษาระบุว่า ต้องใช้ความอดทนและเข้มแข็งอย่างมาก การมีประสบการณ์และเผชิญปัญหาต่างๆ มาตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้มองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ทำทนายชีวิตและสามารถจัดการแก้ไขได้ ปัญหาด้านการจัดการบุคลากร ที่ไม่สามารถจัดหาได้เพียงพอและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการได้สมบูรณ์ ทำให้ต้องมีการฝึกอบรมเอง และส่งไปอบรมภายนอก ปัญหาละเมิดกฎหมายแรงงานและกฎหมายวิชาชีพ และปัญหาการบริหารเวลาในช่วงที่มีการขยายงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Guess (1992) และ จันทนา ศรีภักดีวงศ์ (2533) ที่พบว่าในการดำเนินการประกอบธุรกิจ มีปัญหาที่ต้องเผชิญได้ในทุกระยะ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการจัดการ โดยเฉพาะบุคลากร ซึ่งวิธีในการแก้ปัญหานั้น จะมีความแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะพิเศษส่วนบุคคล และประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาของแต่ละคน

สรุปผลการวิจัยที่ได้ในรายละเอียดข้อมูลเหล่านี้ แสดงถึงศักยภาพและพินัยความรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีการปฏิบัติอิสระบนเส้นทางธุรกิจ กับบทบาทของการเป็นนายจ้างและทำประโยชน์ให้ได้ประจักษ์ในสังคม ข้อค้นพบที่ได้สามารถนำมาเตรียมการวางแผน เพื่อการพัฒนา การปรับปรุง การเตรียมพร้อมและขยายความรู้ โดยเฉพาะด้านหลักสูตรการศึกษาทางการ

พยาบาล โดยการส่งเสริมความคิดและความปรารถนาของพยาบาลแต่เดิม ให้มีมุมมองสำหรับการพิจารณาตนเองหรือขยายบทบาทตนเองได้มากขึ้นสำหรับบทบาทในธุรกิจที่ปรากฏจากการศึกษา อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติได้มากขึ้นกับบทบาทอิสระที่ได้มีการริเริ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการศึกษา

1.1 ในการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ควรมีปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมหรือพัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็น สำหรับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ในด้านการปฏิบัติอย่างอิสระของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อการสร้างสุขภาพ การดูแลช่วยเหลือเฉพาะทาง การจัดการดูแล เช่น มีการบรรจุเรื่อง แนวคิดการประกอบการอิสระหรือบทบาทพยาบาลเชิงธุรกิจ รวมทั้งการบริหารจัดการทางธุรกิจ ตลอดจนเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการคิด รู้จักคิดออกนอกกรอบ การตัดสินใจ การถาม การสังเกตและการแก้ปัญหาให้มากขึ้น

1.2 ในหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ควรจัดให้มีหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาให้มีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน และมีการกำหนดทิศทางการปฏิบัติของพยาบาลในแต่ละสาขาให้มีความครอบคลุมทั้งในแง่ของการจัดการ การปฏิบัติ และการนำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์สาขาอย่างอื่นได้โดยเฉพาะในกรณีของการประกอบการพยาบาลอิสระ

2. ด้านบริการ

2.1 องค์กรวิชาชีพ ควรดำเนินการให้มีการกำหนดรายละเอียดของลักษณะและตัวอย่างหรือแบบแผนพื้นฐานที่เป็นโอกาสทางธุรกิจ สำหรับพยาบาลวิชาชีพเพื่อประกอบการได้บนพื้นฐานทางการพยาบาลในสาขาต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ทั้งหมด รวมทั้งเงื่อนไขในการปฏิบัติ เช่น พยาบาลในกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการควบคุมและเฝ้าระวังการติดเชื้อ สามารถประกอบการได้ในลักษณะการจัดกลุ่มเพื่อให้บริการเป็นที่ปรึกษาภายนอก สำหรับสถานพยาบาลต่าง ๆ ได้ เป็นต้น ให้มีความชัดเจนขึ้นทั้งในด้านของผู้ที่ได้มีการปฏิบัติมาแล้ว และผู้ที่กำลังริเริ่มเพื่อการปฏิบัติ ซึ่งสามารถดำเนินการให้บริการได้ตามขอบเขตของวิชาชีพ

2.2 องค์กรวิชาชีพ ควรพิจารณาและเสนอให้มีการบรรจุแนวคิดและบทบาทของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ เพื่อการให้บริการต่อสังคม ในการดำเนินงานของระบบสุขภาพแห่งชาติ ทั้งในระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิ

3. ด้านบริหาร

3.1 องค์กรวิชาชีพ ควรพิจารณาและกำหนดให้มีสมาคมความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ หรือ สมาคมพยาบาลทางธุรกิจ เพื่อจัดการให้ความรู้และแหล่งประโยชน์ต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจ เสมือนเป็นพี่เลี้ยงและเป็นตัวแบบให้สามารถขับเคลื่อนการประกอบการพยาบาลอิสระได้อย่างมีทิศทาง รวมทั้งกำหนดให้พยาบาลวิชาชีพที่ต้องการจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ มีการลงทะเบียนเป็นสมาชิกในสมาคมไว้ด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดความแข็งแกร่งในกลุ่มของวิชาชีพมากขึ้น และทำให้มีข้อมูลในการศึกษาและวิจัยในด้านพยาบาลเหล่านี้ได้อย่างมีระบบมากขึ้น

3.2 การพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาอาชีพการพยาบาล ควรมีการจัดหลักสูตรหรือสัมมนาหรือประชุมวิชาการเกี่ยวกับ การพยาบาลเชิงธุรกิจ ธุรกิจบนเส้นทางอาชีพพยาบาล หรือผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ โดยอาจเชิญตัวอย่างของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระมาเล่าประสบการณ์ในการปฏิบัติให้ฟังเพื่อขยายความคิดและความเข้าใจในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ ที่สามารถแสดงความเป็นวิชาชีพได้อย่างเต็มภาคภูมิและมีเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งทุกคนมีโอกาสที่จะสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ และควรจัดให้การเป็นผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ อยู่ในแผนอาชีพหรือ ความก้าวหน้าทางอาชีพสาขาหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. นำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแนวทางในการ ศึกษาปัจจัยนำปัจจัยเอื้ออำนวยและกระบวนการจัดการ ของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระที่มีการดำเนินการตามลักษณะรูปแบบธุรกิจ ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ศึกษาปัจจัยเอื้ออำนวย และกระบวนการจัดการ ปัญหาและอุปสรรคที่เผชิญ ของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ในรูปแบบการดำเนินงานตามบทบาทของวิชาชีพ ที่มีรูปแบบของการประกอบการพยาบาลอิสระชนิดเดียวกันเท่านั้น เช่น ธุรกิจศูนย์ไตเทียม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างมากขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. กรณีศึกษาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและทราบความหมายของผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ เนื่องจากเป็นชื่อใหม่ ยังไม่เป็นที่เข้าใจหรือมีการเข้าใจว่า คือ พยาบาลวิชาชีพที่ออกมาทำธุรกิจทั่วไปเอง อาจจะเกี่ยวข้องกับการพยาบาลหรือไม่เกี่ยวข้องก็ได้ จึงต้องมีการอธิบายความหมายให้เข้าใจและเหตุผลที่ได้รับเลือกเป็นกรณีศึกษา ก่อนการสัมภาษณ์

2. ผู้ประกอบการพยาบาลอิสระ ที่ประกอบการโดยมีทีมผู้ร่วมงานหลายระดับ และหลายสาขา ร่วมดำเนินงานในกิจการ นั้นไม่มีปรากฏเด่นชัด ทำให้วิธีการในการหากรณีศึกษา จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสำรวจด้วยตัวเอง ด้วยการโทรศัพท์ไปสอบถามและพูดคุยในเบื้องต้นซึ่งได้รับการแนะนำจากพยาบาลวิชาชีพทั่วไป ในบางครั้งต้องไปสำรวจลักษณะการดำเนินการด้วยตนเอง ก่อน เพื่อที่จะได้ทราบคุณสมบัติของกรณีศึกษาว่าตรงตามเกณฑ์ในการเลือกหรือไม่ ซึ่งพบว่า มีจำนวนน้อยและไม่ชัดเจนในรายละเอียดของการปฏิบัติของการพยาบาลบนความเป็นผู้ประกอบการ

3. กรณีศึกษาบางราย ไม่ค่อยมีเวลาและติดภาระงานกะทันหัน จึงทำให้การนัดสัมภาษณ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลง และยืนยันวันนัดหมายสัมภาษณ์หลายครั้ง จนกว่าจะลงตัวเป็นอุปสรรคต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. กรณีศึกษาบางราย เกิดการเจ็บป่วยกะทันหันหลังจากยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัยแล้ว ทำให้ต้องเลื่อนเวลาออกไปเป็นเวลานาน

คุรุณวิทย์ทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย